

KENNETH ALLAN

**ÇAĞDAŞ SOSYAL VE SOSYOLOJİK TEORİ
TOPLUMSAL DÜNYALARI GÖRÜNÜR KILMAK**

ÇEVİRİ EDITÖRÜ
HAKAN ERGÜL

ÇEVİRENLER
AKSU BORA - SİMTEN COŞAR - HAKAN ERGÜL
METE PAMİR - ERKAL ÜNAL

GİRİŞ

Gerçek Sen

ÇEVİRİ: HAKAN ERGÜL

Sana ve topluma dair bir kitap bu. Sana dair derken bu ille de kişisel senden söz ettiğim anlamına gelmiyor. Esasen toplumsal, teorik senden, 21. yüzyılın ilk onyıllarına özgü bir birey tipi olarak senden söz ediyorum. Bu birey modernitenin başlangıcından bu yana dramatik bir değişime uğramıştır. Stuart Hall'un izah ettiği gibi, modern dünya tarihinde üç farklı tip bireye tanıklık ettik: "Aydınlanmanın öznesi olan birey, akıl yürütme, bilinç ve eylem yetenekleriyle donatılmış, tümüyle kendine güvenen, bütünlüklü bir birey kavrayışına dayanıyordu." (s. 597) Bu birey tipini 19. yüzyılın ikinci yarısıyla 20. yüzyılın ilk yıllarında ortaya çıkan sosyolojik özne takip etmiştir. Beraberinde de "öznenin bu merkezî çekirdeğinin özerk ve kendine yeterli olmadığı, 'anamlı ötekilere' bağlı olarak şekillendiği" (s. 597) anlaşılmıştır. Burada söz edilen Sigmund Freud ve George Herbert Mead gibi teorisyenlerin izah ettikleri benliktir. Bu birey artık bütünüyle özerk değildir; toplumla girdiği dinamik ilişkilere bağlı olarak şekillenmektedir. Hall'a göre "Kimlik... özneyi [topluma ait] yapılarla işte bu yolla ilişitir" (s. 598). Birey adına işler 1980'lerin başında yeniden değişime uğramıştır ki bu değişimler mevcut olanaklarımızı şekillendirmeye devam etmektedir. Bu yeni birey tipine dair Hall, "Önceleri bütünlüklü ve kararlı bir kimliğe sahip olduğu düşünülen özne, parçalanmaya başlıyor; tek değil, pek çok, hatta kimi zaman birbirine zıt ya da mütereddit kimliklerin bir araya gelmesinden oluşan bir bireye dönüşüyor" (s. 598) tespitinde bulunur.

Kitap boyunca çıkacağımız serüvende de fark edeceğin üzere, teorisyenlerin sana ve topluma dair böyle düşüncelerinin arkasında pek çok etken

bulunuyor. Bunlardan biri “‘toplum’ ve ‘ulus devlet’ gibi kurucu kavramların sorgulanmasına yol açan” (McGrew, 1996, s. 468) küreselleşmedir. Seni ve toplumu anlama çabasında küreselleşmenin önemi, modernitenin “bir toplum otorite, kimlik, ülke, güvenlik, hukuk ve piyasa [gibi] can alıcı vasıflarının neredeyse tümünü ulusun” (Sassen, 2007, s. 15) unsurları olarak resmetmesinde yatar. Birinci Bölüm’de de göreceğimiz üzere, modern toplum doğrudan ulus-devlete atfen tanımlanmıştır. Küreselleşmenin ulusal sınırları aşma ihtiyacı ve bu yönde toplumsal bağlantılar yaratması demek, modern toplum fikrinin de artık geçerliliğini yitirebileceği anlamına gelir. Bu fikrin geçerliliğini muhafaza edememesi ise sahip olduğun –ırk, toplumsal cinsiyet, cinsellik, aile, sınıf ve din gibi– bütün önemli kimliklerin değişmesi anlamına gelir. Bu kimliklerin her biri modern devlete atfen tanımlanmıştır ve bugün de öyle tanımlanır.

Belli ki hâlâ teorik senden söz ediyorum. Peki ama bu değişimler doğrudan yaşadığın sen, *gerçek* sen ve kişisel sen açısından ne tür sonuçlar doğurmuştur? Son derece karmaşık sonuçlar doğurmuştur çünkü sözünü ettiğimiz şey teoridir. Teori ne bir fikirdir ne de “Bu sadece bir teoriden ibaret,” derken dile getirildiği gibi hakikatin bir karşıtıdır. Teori bir şeylerin nasıl işlediğini ya da nasıl ortaya çıktığını aydınlatır; teoriler uzmanlar, araştırmacılar ve akademisyenler tarafından sürekli olarak ayrıntılı incelemelere tabi tutulurlar. Böylece bize dünyada olan biteni görüp anlamamızı sağlayacak bir bakış sunarlar. Dolayısıyla, teorik sen ve kişisel sen birbirleriyle apaçık ve sıkı sıkıya ilişkilidirler, zira bu teoriler gerçek seni tecrübe ettiğin sosyal bağlama ışık tutarlar. *Teorik sen, gerçek seni* deneyimlediğin benliğin bağlamını izah eder.

Gelgelelim bu kitap bir sosyal psikoloji metni de değil – bölümlerin büyük bir kısmının kimlikle, benlikle ya da seninle doğrudan bir ilgisi yok. Fakat bireyin, o bireye ait düşünme, hissetme ya da davranma biçimlerinin topluma dair teorilerde ele alınması kaçınılmazdır. Seninle toplum arasındaki bu ilişki modernitenin doğuşundan bu yana önemini korumuştur. Aydınlanma’nın politik ve ekonomik felsefesi belirli bir tür bireye odaklanmıştır. Bunu anlamak için modernite öncesi krallıklarda mevcut başlıca politik bireyin, bir diğerinin buyruğu altındaki “tebaa” olduğunu hatırlamak yeterli olabilir. Modernitede öne çıkan politik birey ise yönetim erkini elinde tutan “yurttaş”tır. Bir yurttaşın benlik kavramı ve deneyimi, bir tebaanınkinden büyük ölçüde farklı olacaktır.

Bilim de belirli bir birey fikri üzerine inşa edilmiştir: Gözlemlenebilir evrenin temel yasalarını keşfedebilme yetisine sahip, muhakeme yeteneği olan

bir birey. Öyleyse bu kitaptaki teoriler senin için hayati önem taşıyor demektir çünkü içinde yaşadığın, devindiğin ve kendini gerçekleştirdiğin sosyal dünyayı açıklamaktadırlar. Daha da önemlisi bu teoriler “özgürlük” olarak deyimlediğin şeyi anlamana yardımcı olabilir, 21. yüzyıldaki politika ve demokrasi olanaklarına ışık tutabilirler.

KİTAPIN KURGUSU

Kitap, dört ana kısımdan oluşmaktadır. *Başlangıçlar* başlıklı 1. Kısım kitabın genel parametrelerini belirlemektedir. Bu kısmın açılışında yer alan Birinci Bölüm’de adına modernite dediğimiz dönemin nasıl başladığına odaklanacağız. Modern zamanların belirli bir amaçla başladığını ve daha da önemlisi, bu başlangıcın bütün bilme biçimlerinden daha fazla değer atfedilen bir bilme biçimini, bilimi beraberinde getirdiğini göreceğiz. Bu konuları anlamak, feminizmin ve diğer teorilerin getirdiği eleştirileri kavrayabilmek, küreselleşmeden ve demokrasiden söz eden teorileri idrak edebilmek, senin ve eğitimin neden modernite projesinin önemli birer parçası olduğunuzu anlayabilmek açısından önem taşıyor. Teorinin ne olduğu ve ne işe yaradığı da yine bu bölümde anlatılmaktadır. Teorik düşünebilmek ve yazabilmek için teorinin ne olduğunu mutlaka anlamamız gerekir (bir sınav sırasında ya da bir makale yazarken de işinize yarayabilir). “20. Yüzyıl Teorisinin Dönüm Noktaları” başlıklı İkinci Bölüm, Frankfurt Okulu’nun eleştirel teorisi ile Talcott Parsons’ın teorisinin sosyal düşünce üzerindeki etkisini anlatmaktadır. Parsons bize sosyolojinin (toplumsal düzenin) temel meselesini göstermekte ve toplumu anlamaya çalışan bir öğrenci olarak “kültürel sermayenin” parçası olduğu şüphe götürmez bu meseleyi nasıl çözebileceğinize kılavuzluk etmektedir. Daha da önemlisi, Parsons teorinin anlaşılmasında toplum bilimsel yaklaşımı belirgin hale getirirken, bu alanın klasik isimlerinden (Marx, Weber ve Durkheim) oluşan bir kanon da meydana getirir – en azından bunun Amerikan sosyolojisi için geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Göreceğimiz üzere bu kitapta yer alan teorisyenlerin pek çoğunun teorik ilgisini önemli ölçüde Parsons belirlemiştir. Frankfurt Okulu ve eleştirel teorinin ortaya çıkmasıyla oluşan ikinci dönüm noktası ise kitap boyunca dağınık biçimde ele alınan pozitivism ve kültür eleştirisini kavrayabileceğimiz bir düzlem sunacaktır. Bu bölümdeki tartışmalar, çalışmalarında modern demokrasiyi en fazla irdeleyen teorisyen olarak tanınan Jürgen Habermas’ı kavrayabileceğimiz bir zemin de sunmaktadır.

Bireyler ve Durumlar başlıklı İkinci Kısım, seninle yüz yüze sosyal iletişime geçtiğimizde neler olduğunu açıklayan dört teoriyi takdim etmektedir.

Kitabın seni en yakından ilgilendiren kısmı da burası – kitaptaki diğer bölümler boyunca izini süreceğin ve kendini toplumsal bağlama yerleştirmene yardımcı olacak fikirleri burada bulabilirsin. Yine fark edeceğimiz üzere bu teorilerin büyük bir kısmı, en azından belirli ölçüde Parsons’ın fikirlerine bir yanıt niteliğindedir.

Toplumsal Yapılar ve Sistemler başlıklı Üçüncü Kısım’da yer alan her bir teorisyen yapıyla ilgili farklı bir fikri dile getirmektedir – ilişkilerimizi ve eylemlerimizi şekillendiren farklı türde toplumsal yapılar mevcuttur. Burada değineceğimiz yapılar, ırk, toplumsal cinsiyet ve sınıf gibi sosyolojik söylemin ve sosyal hayatın merkezinde yer alan yapılardır. Bu kısım aynı zamanda iki sistem teorisini de içermektedir. 20. yüzyıl toplumunu anlamaya çalışan sistem yaklaşımları içerisinde en iyi bilineni muhtemelen Parsons’ın çalışmasıdır. Ancak Parsons’ın toplum ve sistem kavrayışı ulusal sınırlarla çevrilidir. Dokuzuncu ve onuncu bölümlerdeki sistem teorileri oldukça farklıdır: Her ikisi de ulusal düzlemden çok dünya düzlemiyle ilgilenmektedir; ayrıca teorisyenlerden biri (Manuel Castells) bize sosyal bağlantıların (yani toplumun) nasıl oluştuğuna dair tümüyle yeni bir kavrayış sunmaktadır.

Modernite: İhtimaller ve Sorunlar başlıklı Dördüncü Kısım’da artık modern olmaktan çıkmış olma ihtimalimizi ya da eğer hâlâ modernsek, modernite projelerinin sakatlanmış ya da kontrolden çıkmış olabileceği ihtimalini ele alacağız. Bu kısımda aynı zamanda kültürün anlamını yitirmiş olma ihtimaline de değineceğiz. İnsan hakikatinin temellerini sorgulayan on üçüncü ve on dördüncü bölümler, muhtemelen kitabın en kışkırtıcı ve rahatsız edici bölümlerini oluşturuyorlar. Nihayet *Beşinci Kısım: Çağdaş Siyasal Kimlikler*’de kapitalizmle, kitle iletişimiyle, reklamlarla, sosyal bilimlerle ve cinsiyet hakkında müphem Freudyen fikirlerle hemhal olmuş bir toplumda ırkın, toplumsal cinsiyetin ve cinselliğin nasıl şekillendiğine ve ifade edildiğine odaklanıyoruz.

Kitabın bu baskısında yeni bir sonuç bölümü de bulunuyor. Bu bölümün gerçek sen fikrini genel anlamda çağdaş teorinin temel derdiyle ilişkilendirmesini umuyorum. Klasik teori görece daha sarıh olabilir çünkü çoğumuz klasik teorinin hangi teorisyenleri kapsaması gerektiğini az çok biliriz. Klasik teori ayrıca “usludur” da, çünkü Marx, Weber ve Durkheim gibi teorisyenlerin düşüncelerinin esasen sosyolojinin de temel fikriyatını oluşturduğuna dair inancımızla uyum içindedir (böyle olması doğal çünkü dayandıkları yer orası). Ayrıca klasik teorinin farklı bileşenlerini alıp uyumlu bir bütünlük yaratacak şekilde yan yana getirebilmemiz de mümkündür. Ne var ki çağdaş te-

ori bu denli tertipli ve derli toplu değildir. Her şeyden önce çağdaş teori bizden alışılmışın dışında düşünmemizi talep eder. Ben de benzer düşüncelerle sonuç bölümünde postkolonyal ve postmodern teorilerden yararlanarak sizi düşünmeye davet ediyorum. Düşüncelerimizi bildik patikalardan yürütmek kolaydır – tıpkı klasik teoride olduğu gibi. Bu zihinsel patikalarda karşımıza bir iki parlak şey çıkması muhtemeldir ama zihnimiz çoğunlukla konforlu yollarda seyahat etmekten hoşlanır. Çağdaş teori sizden çizginin dışına çıkmanızı, ufkunuzu genişletmenizi ve yeni şeyler düşünmenizi talep eder. Bana kalırsa sosyal dünyalarımız açısından en gerçek, en hakiki ve yararlı olabilmenin yolu da buradan geçer.

KENDİNİZE BİR İYİLİK YAPIN: BU KİTABI KULLANIN

Her şeyden önce, bu kitabı okumayın – en azından her zaman okuduğunuz gibi okumayın. Pek çok kişi akademik bir kitabı bir romana yaklaşır gibi yaklaşır; ilk satırdan başlayıp son satıra kadar her bir kelimeyi tek tek okur. Genellikle, akademik çalışmalar söz konusu olduğunda bu iyi bir yöntem değildir. Akademik metinleri okurken stratejik davranın. Bütün akademik kitaplar, kitap bölümleri ya da akademik makaleler belirli argümanlar öne sürerler. Bir argüman bir açıklamada bulunur ve bu açıklamanın neden benimsenmesi gerektiğini gösteren gerekçeler sunar. Öyleyse bu tür çalışmalarda sizin asıl göreviniz söz konusu argümanı keşfetmektir. Genellikle bu pek de zor değildir çünkü yazarlar ileri sürdükleri argümanlar konusunda sizi ikna etmek isterler. Bir kitabın argümanını aramak için ilk bakılması gereken yer giriş ve sonuç bölümleridir; genellikle bu bölümler hem makalelerde ve hem de kitaplarda bulunur. İyi yazılmış bir giriş size çalışmanın bütün argümanını özet olarak sunar, sonuç bölümleri ise kitabın argümanını yeniden toparlarken kimi zaman da argümanı birkaç adım öteye taşır. Argümanın kabataslak bir şemasını çıkarmak için bu bölümlerden yararlanın.

Akademik bir metni okurken her zaman not almalısınız – bunun bir yük olduğunun farkındayım ama size gerçekten katkısı olacaktır. Metne ve argümana dair not alırken çıkardığımız bu ilk şemadan yararlanın. Bunu yaparken satırların altını çizmemenizi ya da üstünden renkli kalemle geçmemenizi öneririm. Nedeni kitabın ikinci el değerinin düşecek olması değil; okurların çoğu bir satırı beğendikleri ya da önemli buldukları için üstünden geçer ya da altını çizer. Fakat bu şekilde satırların altını çizenlerin çoğu kez yazarın asıl meramını gözden kaçırdıklarını fark ettim. Hayatımın bu aşamasında okurken ben de satırların altını çiziyorum; fakat başlangıçta buna tamamen

bir son vermem ve ifadeleri kavramaya çalışmaktansa dikkatimi yazarın argümanına vermek için kendimi eğitmem gerekmiştir.

Argümanı keşfettikten sonra okuduğunuz bölümün ya da makalenin başlıklarına ve altbaşlıklara bakın. Yazar metnin farklı kısımlarında ne yapıyor? Söz konusu kısım metnin genel argümanıya ya da çatısıyla nasıl uyum gösteriyor? Yazarın ne yaptığını ya da meramının ne olduğunu tam olarak anlamadan o kısmını okumaya başlamayın. Yazarın meramını gözünüzden hiç kaçırmayın. Ayrıntılara saplanıp kalmak *çok* kolaydır. Okurun dikkati kolay dağılır – özellikle de aklında bir sürü soru ve fikir olan, bilgiye aç okurlar için geçerlidir bu durum. Eğer biraz olsun bana benziyorsanız okuduğunuz bir satır aklınıza yeni bir fikir getirecektir; siz de yazarın asıl derdi o olmasa bile aklınıza takılan o fikrin peşine takılıp gideceksinizdir. Dikkatinizin dağılmasına izin vermeyin. Akademik okumalarda tek yapmanız gereken yazarın temel fikrini bulmak ve oradan yola çıkmaktır. Stratejik olun ve esas meseleden uzaklaşmayın. Fark ettim ki bir okur bir ifadeyi anlamıyorsa bu çoğunlukla o ifadeyi içinde bulunduğu kısmın bütününden kopararak anlamaya çalışmasından kaynaklanıyor.

Özetle şunu tavsiye ediyorum: Kitapları okumayın – anlamaya çaba gösterin. Argümanların temel iddiasını, anafikrini, önemli kavramları ve temimleri çözün. Bir kez bunları çözdükten sonra okumaya devam edin. Daha önce bir kitaba bu şekilde yaklaşmadıysanız muhtemelen bu şekilde okuyamadığınızı düşünebilirsiniz. Hatta gözden kaçırdığımız bir şeyler olduğunu ya da aslında okumayı bilmediğinizi düşünüp korkabilirsiniz de. İnanın bana, size anlatmaya çalıştığım yöntemi uygularsanız, “aslında bir metni okumakla” elde edebileceğinizden çok daha fazlasını anlayıp kavrama şansınız yüksek.

Elinizdekine benzer ders kitapları diğerlerinden biraz farklıdır, çünkü tek bir argümana dayanmaz. Elbette benim de dile getirmek istediğim genel bir fikrim var ve bunu Giriş: Gerçek Sen, Birinci Bölüm ve Sonuç: Post-Düşünce Bölümleri’nde bulmanız mümkün. Ancak kitapta bu *fikrin bir savunusu* yer almıyor; bu bölümlerde daha ziyade bir teoriyi anlamaya dönük genel yaklaşımımı ifade ediyorum. Öte yandan kitaptaki teorisyenlerin elbette savundukları bir fikir var ve bunları kitaptaki bölümlerde bulabilirsiniz. Kitaba teorisyenlerin argümanlarını bulmanızda destek olmasını umduğum yardımcı bölümler de ekledim. Gelin şimdi o bölümlerden birini inceleyelim ve nasıl tasarlandığını anlamaya çalışalım. Örnek olarak On Üçüncü Bölüm’ü (Jeffrey C. Alexander) ele alacağım fakat aşağı yukarı bütün bölümler aynı modeli takip ediyorlar.

Öncelikle, her bir teorisyenle ilgili tartışmaya genel bir şema çıkararak başladığıma dikkat edin. Büyük resmi akılda tutabilmek için şemalar çok önemlidir; büyük resim de kişisel düşüncelerin anlaşılmasında hayati önem taşır. Şu noktayı akılda tutmak gerek: Bütün teorik düşünceler kendi bağlamlarında değerlendirilmeli – her düşünce diğer teorik düşüncelerle ilişkisi dahilinde kavranmalıdır. Bu nedenle hazırladığım şemadan yararlanmanızı, her bir düşünceyi ve kavramı kendi bağlamı içinde kavradığınızdan emin olmanızı tavsiye ederim.

Alexander için hazırladığım şemada altı ana bileşen var: Büyük Resim, Teorisyene Kısa Bakış, Kavramlar ve Teori, Özet, Perspektif Seçimi ve Teori Alet Çantanız İçin. Büyük Resim’in amacı sosyolojinin kalıcı ve öne çıkan fikirlerinden bazılarını tanıtmaktır. On Üçüncü Bölüm’de Büyük Resim “dayanışma”yı konu ediniyor ve Durkheim’dan başlayarak bu fikrin sosyolojide nasıl yer aldığına dair genel bir bakış sunuyor. Şunu gözden kaçırmayın: Her ne kadar dayanışma Alexander’ın teorisinde merkezî bir yer işgal etse de Büyük Resim size onun bu konuyla ilgili argümanına dair bir bakış sunmaz. Büyük Resim’de yer alan bakış açısı daima tek bir teorisyenin yaklaşımından daha fazlasını içerecektir.

Şemanın bir sonraki adımında karşımıza Teorisyene Kısa Bakış çıkacaktır. Bu bölüm teorisyene ait argümanın keşfine üç şekilde katkıda bulunur. Birincisi bu kısım size teorisyeni meşgul eden en önemli soruları anlatır (“Temel Sosyolojik Meseleler”). Bir teorinin anlaşılabilmesi için bu soruları bilmemiz gerekir çünkü teoriler her zaman belirli ampirik sorulara yanıt vermek amacıyla ortaya çıkarlar. Bölüm içinde kaybolduğunuzu fark ettiğiniz anda temel sorulara geri dönüp bakmak işinize yarayabilir. Sözelimi kurmaca medya ve hukuk da dahil Alexander’ın sözünü ettiği her şey sivil toplumun kavranması meselesiyle ilgilidir. Bu temel soruları kendi ilginizi geliştirmek için de kullanabilirsiniz. Muhtemelen siz de benim gibi sosyologların ilgilendikleri her şeyle ilgilenmiyorsunuzdur. Öte yandan ilgimi çeken belirli konular elbette var. Bu kısımda yer alan soruları teorisyenin özellikle sizin ilgilendiğiniz alanlardan birini irdeleyip irdelemediğini anlamak için kullanabilirsiniz.

Teorisyene ait argümanın keşfinde bu kısmın bir diğer katkısı teorinin kısa bir tanımını yapmasıdır (“Basitçe Söylsek”). Değindiğimiz teorinin soyut halde yer aldığı bu kısım, teoriyi oluşturan büyük parçaların nasıl bir araya geldiğini gösterir. Özet’in üçüncü katkısı ise size teorinin temel terimlerini sunuyor olmasıdır (“Anahtar Kavramlar”). Birinci Bölüm’de göreceğiniz üze-

re bir teori kavramlardan, tanımlardan ve ilişkilerden meydana gelir. Anahtar Kavramlar kısmı teorinin en temel kavramlarını belirler. Bölümü okumayı sürdürürken bir yandan da bu terimleri tanımlarsanız epey mesafe kat edersiniz. Basit notlar çıkararak başlayın işe; kavram metin içinde ete kemiğe büründükçe siz de notlarınızı geliştirin.

Bölümün bir sonraki ana başlığı Kavramlar ve Teori. Bu kısmın amacı söz konusu teori içindeki temel ayrımları tespit etmek, fikirlerin kendi bağlamları içinde anlaşılmasında size yardımcı olmak ve teorinin kendi içindeki temel ilişkileri saptamaktır. Bu kısmın Alexander’la ilgili olan bölümünde üç temel ayırım söz konusudur: Yeni Sivil Alan, Sivil Kurumlar ve Sivil Toplumun Sonuçları. Öncelikle metin içindeki her altbaşlığın ana başlıkla doğrudan ilişkili olduğunu aklınızdan çıkarmayın. Daha önce de söylediğim gibi teorik metinlerde kaybolmak sahiden kolaydır; fakat metin içinde karşınıza çıkan her şeyi dönüp ana başlıkla ilişkilendirme alışkanlığı edinirseniz teoriyi de, argümanı da daha rahat takip edebilirsiniz. Başlıkları bir soru gibi okumak da mümkün. Sözelimi, sivil toplum nedir? Neden yeni bir sivil alan oluşmuştur? Bu sivil alanın işlevi nedir? Ayrıca başlıkları Temel Sosyolojik Meseleler ve Basitçe Söylersek kısımlarıyla ilişkilendirebiliyor olmalısınız. Alexander’ın meselelerinden biri çeşitlilik arz eden toplumlarda uyum sorununa (dolayısıyla da yeni sivil alana) odaklanır. Basitçe Söylersek kısmı sivil kurumların sivil alanın “sınırlarını çizmesine” odaklanır. Bu ifadenin ne anlama geldiğini bu aşamada tümüyle anlamanız mümkün olmayabilir; ancak yine de teorinin içindeki bazı ilişkileri ve bu ilişkilerin kitap içinde nerede açıklandığını görebilirsiniz. Bunu başarabilmeniz önemli çünkü daha önce de belirttiğim gibi, bir teoriyi ilişkiler inşa eder. İlişkileri görmeye başlamanın bir başka yolu teorinin kabataslak bir şemasını çıkarmaktır. Ortaya şuna benzer bir şey çıkacaktır: Sivil Alan → Sivil Kurumlar → Sivil Toplumun Sonuçları. Teoriye dair daha fazla bilgi edindikçe bu şemayı tekrar gözden geçirmeniz gerekecektir; ancak böyle bir deneyim soru sormanıza ve düşüncelerinizi düzenlemenize yardımcı olacaktır. Özet kısmında ele alınan teorik argümanın bir özeti yer alır. Diğer kısımları okumadan önce teoriye girişi (Teorisyene Kısa Bakış başlığında yer alıyor) ve Özet’i okumanızı öneririm. Kabataslak şemanızı hazırlamak için her ikisinden de yararlanın. Böylece bölüm içinde dikkatinizi en fazla hangi kısımlara yöneltmeniz gerektiğini görebilirsiniz. Özet içinde bilmediğiniz yeni bir şey göreceksanız ona daha fazla zaman ayırın. Kendinizi aşına olduğunuz kısımlar üzerinde fazla zaman kaybetmeyecek şekilde hazırlayın.

Son aşamaya geldiğinizde iki yardımcı başlık daha göreceksiniz: Perspektif Seçimi ve Teori Alet Çantanız İçin. Teori Alet Çantası doğrudan o bölüme ve bölümün size tanıttığı teoriye odaklanır. Bu bölüm bir yandan teoriyle ilgili öğrendiklerinizi sınamanız için size çalışma soruları sunarken, bir yandan da bu teoriyi nasıl uygulayabileceğinizi düşünmeye; farklı teorilerin birbirleriyle nasıl ilişkilendiklerini anlamaya teşvik eder. Perspektif Seçimi kısmı ilk kez bu baskıda yer alıyor ve teorisyenin perspektifine ve tarihsel gelişmelere dair genel bir bakış kazandırmayı amaçlıyor. Bütün teoriler belirli bir perspektiften bakılarak yazılmışlardır; farklı teoriler dünyaya bakıştaki farklılıklardan doğarlar (psikolojinin ve sosyolojinin bir bireye bakınca farklı şeyler görmelerinin nedeni de budur). Bunlardan üçüne kuşkusuz aşinasınızdır: yapısal işlevselcilik, çatışma ve simgesel etkileşimcilik; giriş niteliğindeki ders kitaplarında genellikle bu üçlüye yer verilir. Fakat sizin de fark edeceğiniz üzere sosyolojide aslında çok daha fazlası mevcuttur. Çağdaş teoriyi bu kadar heyecan verici kılan en önemli özelliklerden biri de budur bence. Çağdaş teori sosyal dünyaları gözümüzde canlandırabilmek için baktığımız çok kesitli bir mücevher gibidir.

Bu giriş burada bitirmek ve geri kalan kısmın açılışını 1960'ların siyasi aktivisti, bugünse Kaliforniya Santa Cruz Üniversitesi'nden emekli bir profesör olan Angela Davis'ten bir alıntıyla yapmak istiyorum. Grinnell College mezuniyetinde mezunlara bir konuşma yapan Profesör Davis (2007) benim umutlarımın da sözcülüğünü yapıyor:

Biriktirdiğiniz hakikatlerden çok, farklı yaklaşımlara ve farklı düşünme biçimlerine kıymet vermenizi dilerim. Çünkü hiçbir zaman hakikat kıtlığı çekmeyeceğiniz gibi, bu hakikatler size içlerinde gömülü olan düşünme biçimlerini gizleyecek şekilde sunulacaklardır. Ne yapıp edin, bu saklı düşünme biçimlerini açığa çıkarın; onlara alternatifler önerin; gelişen dünyalarda daha iyi yaşamının yollarını tahayyül edin; ister ırksal, ister cinsel, isterse jeopolitik olsun süregelen bütün hiyerarşilerden kurtarılmış yeni insan ilişkileri hayal edin – evet, bence eğitilmiş bir varlığın görevi budur. Dolayısıyla sizden eğitilmiş bir özgürlük pratiği olarak görmenizi talep ediyorum. Özgürlük ancak bu şekilde özlemi çekilen bir durum olmaktan çıkacak, yaşamlarımızı, ilişkilerimizi, topluluklarımızı ve geleceklerimizi inşa edebilmemiz için sürdürmemiz gereken aralıksız bir mücadeleye dönüşecektir.